

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

1937

V aastakäik

Toimetaja A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, S. Karja 2, pk. 54, telef. 454-70.

Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 9

September

Üks noorte poolt korraldatud kodu.

Kandke oma südames armastust oma kodumaa, oma rahva ja riigi vastu.

Riigivanema kõne maanoorte suvipäevadel Jänedal.

Armsad maanoored ja teie juhid! Kui inimene vanaks läheb, siis hakkab ta paljudegi asjade juures kahtlema. See on päris loomulik ja arusaadav, sest vanemas eas kaob inimesel eluvärskus ja elujõud, ja nagu iga masin hakkab vanemast peast ragisema, nii on ka inimesega. Seepärast pole imestada, kui vahel vanemate inimeste suust kuulete mõtteid, mis teile noortele võõrad ja vastuvõtmatud võivad olla. Aga vanematel on üks hea omadus, mida teie ka õpite, kui teie aastatega edasi saate, see on elukool. Ei saa keegi targaks ega küpseks, kui ta ei ole elust igalt poolt õpetust saanud. Teie kokku tulles üle maa täis rõõmu, eluvärskust ja tahet elada tulevikule, olete meile vanadele päikesekiirteks, kes neid kurbi mõtteid, mis meil vahel tekivad, kui vanaduse haigused ja raskused end tunda annavad, aitavad eemaldada ja kes meie meele rõõmsaks teevad ja meile tahet annavad edasi töötada teie tuleviku kasuks ja teie heaks käekäiguks. Kui ma täna teie rõõmsatest ridadest läbi astusin, siis pean tunnistama, et meel mul tõesti härdaks läks. Ma ei ole kunagi meie kodumaal nii palju rõõmsaid nägusid näinud üheskoos, nii palju eluvärskaid ja nii elu ja töö järele igatsejaid. Kui üks põlv tuleb teise järele, siis ei tähenda see mitte ainult seda, et need inimesed pikkamisi ära kaovad ja et teised asemele astuvad, vaid iga põlve vahetuse järele muutub elu siiski teiseks. Kui teie põlv ükskord need mured endale võtab, mida teie vanemad nüüd kannavad, siis on meie maa palju teistsuguseks muutunud kui siis, kui meie noored olime. Meie nooruse aeg ei olnud meile mitte nii avar ja siis ei olnud väljavaated nii laialdased, et meie oma kodumaal oma tahte järgi oleksime võinud teotseda ja ise oma maa peremehed olla ja ise enda üle valitseda, vaid meie pidime oma tahte painutama teiste järele. Ja nüüd ei ole meie maal enam neid tuhandeid mõisaid, mis nagu luupainajad meie rahvale meelde tuletasid, et nad ei saa end oma maa peremeesteks tunnistada, vaid et neil tuleb mõisas käia renti maksmas ja mitte üksi mõisahärra tahte, vaid ka mõisahärra tujude järgi end painutada. Need olid luupainajad aastasadade jooksul, ja need luupainajad on nüüd kadunud, Jumal tänatud!

Kui nüüd teie, meie noored, ellu astute, siis peate teie teadma, et ainuüksi teie peal seisab vastutus meie maa, meie rahva ja meie riigi saatuse eest! Teie peate teadma, et on rahvaid, kes iga maatükikese järele oma ahnitsevat kätt välja sirutavad. On rahvaid, kes tihedalt koos elavad ja kellele iga tühi maalapike tarvilik oleks. Seepärast on meie kõige esimene ülesanne meie maad ja rahvast hoida ja nõnda viisi kindlustada, et mitte kellegil tahet ei tuleks meie püha maa, meie kodupinna järele, et edaspidi ei võiks arvata, et siit võib kergesti saaki saada. Ja kalliks ning armsaks muutub see maa, mis mitte üksi meie

vanemate ja esivanemate higi ja verega ei ole niisutatud, vaid millesse ka teie oma higi lasete langeda. Tööd nõuab meie maa teie käest.

Aastasadade jooksul ei ole siin olnud korralikku peremeest, kes oleks maad saanud üles harida, vaid elati päevast päeva ja kurnati maa ja rahvas välja. Meie ei tohi nii elada, et meie maa ainult viletsust kannaks ja et meil maaelu oleks niisuguse kujutluse aineks, et seal elaks nagu alamat sorti rahvas. Ei! Meie maa toidab meie riiki ja rahvast, meie maa annab suuremaid sissetulekuid ja meie saame isegi välja vedada. Seepärast need, kes maal elavad ja maad harivad, peavad niisama hästi igasugu kultuuri hüvedest osa saama, nagu sealgi, kus inimesed tihedalt linnades koos elavad. Ja see on võimalik siis, kui meie oma maast rohkem saame, kui meie seda igapäevaseks elamiseks ära tarvitame.

Teie teiseks ülesandeks, armsad noored, olgu — mitte viletsuses ja vaesuses ja hallides majades elada, vaid elada kui vaba kodanik, kui vaba rahvas, hästi tööd tehes ja elust rõõmu tundes. Et see meil võimalik oleks, ei tohi meie haridust maha jätta, vaid peame kõik selleks tegema, et maksaks meie maal hariduse viimane sõna ja et meie seda kasutaksime.

Meie oleme kokku kogunud siia ühe kooli aeda. Selle kooli ülesanne on õpetada noori taluperemehi. Niisuguseid koole ja klasse peab tihedalt üle maa tulema. Meie ei pea oma maa lapsi saatma linnadesse kooli ja neile klassikalist haridust andma. Ainult raamatutarkusega ei pea meie oma noori õpetama ja linna kitsastes ja õhuvaestes ruumides nende noorte tervist tapma ja neid klassikalise haridusega ära kurnama, vaid loodusest päritolevad noored peavad loodusesse jääma ja kui nad kodust mujale kooli lähevad, siis seda lõpetades jällegi maale, oma koju tagasi minema. Kui ma seda räägin, siis mitte seepärast, nagu ei tahaks meie maanoortele kõrgemat haridust anda, nagu hoiaksime neid gümnaasiumiharidusest eemale ja tahaksime, et nad teise järgu hariduse saaksid. Mina, kes olen niisuguse klassikalise hariduse saanud ja seda veel niisugusel laial alusel, mida meie keskkool juba kaua ei ole andnud, võin öelda, et see klassikaline haridus ei ole küllaldane selleks, et kõiki neid ülesandeid täita, mis meil kui vabal rahval ees seisavad. Meie hariduse suund peab teistsugune olema: Meie haridus peab olema suunatud praktilistele teadmistele ja võimistele. Mitte greeka ja ladina keele tarkusele, vaid loodusteadusele ja tehnikale peame meie erilist rõhku panema. Loodusteadus ja tehnika peavad meie rahva sekka laiali minema ja võimaluse andma varanduse kogumiseks, meie elu paremaks tegema ja meie rahva ja noorte iseteadvust ja kangust tõstma.

Tahaksin teile öelda veel seda, et mitte ükski varade kogumine ja jõukus ei ole see, mis ühe rahva või üksiku kodaniku õnnelikuks teeb, vaid kindel hingeline tasakaal ja moraal peab meie rahva ja noorte töö ja tegevuse aluseks olema. Meie ei tohi oma perekonnaelu lõdvaks lasta minna, meie ei tohi neid moodsaid lipukirju omaks võtta, mida maailma suurtes linnades lodevad seltskonnajuhid laiali maailma saadavad. Need suured rahvad, kui nad seda omaks võtavad, ei kannata

Lakan

(Kogust „Päikese maja“)

Vihma sajab.
Hobune tallin sööb heina.
Riitsikas teispool seinä —
kuula, kuus kajab!

Krabinal kukub sadu
vastu katust
Nõnda sügis peab pidu:
suve matust.

Vihma sajab.
Hobune tallin sööb heina.
Laulun suvele leina,
kuula — kajab.

Sügis!.. — Oli kord suvi,
oli kord kevad...
Lennuks ei rauge veel huvi.
Taas kord kevad!

Suvi, nopin su suult
viimseid vilju.
Tasahilju
põlused langeb puult.

Reepi Hallimäe.

seeläbi sedavõrd kui meie väike rahvas. Meie peame kõigepealt oma perekonnaelu puhta ja au sees hoidma. Meie peame vaatama lastele kui kõrgema annetuse peale ja neid noori mitte põlgama, vaid neid kasvatama meie väärikateks järeltulijateks.

Teie noored, olete need, kes varsti perekonnad asutavad. Teie võtke oma perekonna aluseks niisugune moraal, et seeläbi teie ise ja kogu meie rahvas ja maa võiks kunagi õnnelik olla, kui meie maa nii loodusel kui ka perekonnas hästi sigineb.

Teie noored, saate oma vanemate käest palju kaasa, mida mõni aeg tagasi noored mitte ei saanud. Aga ma võin kindlasti öelda, et endistel noortel põlvedel oli üks väärtus, mis neid edasi viis. See oli kindel moraal ja usk ning armastus oma rahva ja kodumaa vastu. Suured rahvad, näiteks hiinlased, keda arvatakse olevat 400 miljoni ümber, ei suuda oma maad kaitsta sellepärast, et see rahvas ei ole end kunagi rahvusena tunnud ja et temal pole moraali ja et ta pole tundnud, et ta oma rahva ja kodumaa eest võib ohverdada kõik, mis temal kallis. Hiinlane ei karda surma, kuid ta jookseb sõjaväljalt ära. Ta ei tunne, et ta saadab korda kuriteo seega, et ta oma maa ja rahva hädaohtu jätab.

Meie noored on kindlad kõikidel aegadel. Kui meie oma riigi lõime, siis meie noored olid need, kes esimesena vaenuväljale läksid ja võitlesid nii, et üks Saksa ohvitser mulle hiljem ütles, oleks temal üks rügement sääraseid sõdureid, nagu meie vabadussõjas noored õpilased, siis ta võidaks kogu Euroopa.

Ma tahaksin teile, noored, südamele panna, — harige maad, saage jõukaks, asutage elujõulised perekonnad, kandke oma südames armastust oma kodumaa, oma rahva ja riigi vastu, sest ei ole suuremat kaitsjat kui ühine jõud, mis riigi näol koondatud. Armastage oma vaba riiki, kaitske teda ja olge ise tublid kodanikud, kes on valmis kui tarvis kodumaa eest välja astuma ja ohverdama kõik, mis elus väärt ja kallis.

Loogem puhtust ja korda sügisel meie kodudesse.

Tavaliselt kevade tulek juhib meie mõttet ja töökavatsused välja kitsastest elamuraamidest. Sügis seevastu lähendab inimest elamule ja ilmastikulude muutudes tuleb paratamatult igal noorel ja vanal mõelda, kuidas pikal talvel oleks elu hubasem siseruumides. Seepärast algaval sügisel peame jälle kord teostama põhjaliku siseruumide puhastamise ja korrastamise. See peaks algama köögiga ja lõppema kodade, keldrite, sahvrite, käimla ja pööningu kordaseadmisega.

Algame köögiga. Teatavasti kuhjub taluköökiidesse rohkesti kärbsed eriti hilissuve lõpu poole. Kärbsede parvi ei suudeta hävitada ka liimi- ja mürgipaberite tarvitamisega. Kus ei ole tarvitusele võetud marleriidest reoste aken-dele, jätavad kärbsed seintele, akna-raamidele ja mujale suured hulgad mustust. Sügisel nagu kevadelgi peab teostama köögis köökide lupjamise. Eriti sel juhusel, kui meil on palk- või krohvitud sein. Lupjamiseks tarvita-takse kustutatud lupja. On hea, kui see on kustutatud juba mõned päevad va-rem, et ei tekiks kustumata lubja arvel lubja lahtilöömist seinas. Muidugi köö-kide valgendamisel võib tarvitada ka kriiti. Siseruumide valgendamisel on soovitatv sideainena juurde lisada läbi-aetud piima n. n. „lõssi“. Tahetakse seintele meeldivat beeshi tooni anda, siis lisatakse segule veidi hulka värvimulda ookrit. Lupjamata seinad näivad kaunidena ja kodustena, kui nad on aastas paar korda küüritud sooja vee, seebi ja harjaga.

Noorte tütarlaste hool olgu eriti see, et meil köökides asuvate kappide sisu oleks puhas. Siin nõuavad küürimist kapiseinad ja riulid, samuti uusi ja puhtaid pergamentpabereid ja siis sor-ditagu, puhastatagu ning pestagu köögi ja sööginõud ja asetatagu riulitele, kus iga asi leiaks omale kindla paiga. Sa-muti toitained asetatagu eraldi riuli-tele või veel parem — kapi teisele poo-tele. Peale selle nõuavad köögikapid ka pealmist tugevat pesemist. Kõik elamu aknad, samuti ka köögi aknad vajavad sügisel jälle kord põhjalikku pesemist, eriti raamosad. Aknaid on soovitatv pesta puhta veega ilma seebi ja sooda

lisamiseta. Kuivatada riidelapi ja aja-lehe paberiga. Raamosadele tuleb aga tarvitada pehmet harja, seepi ja sooja vett.

Praegu on veel päikesepaistelisi päevi, seepärast on aeg ka kord köögis asuvaid mööblitükke korralikult pesta. Äärmiselt esemetele ja puunõudele on soovitatv tarvitada karget peent liiva ja vett või seepi, soodavett ja harja. Nõud külma veega loputatult kuivatatakse päikese paistel. On suur lõbu selliseid valgeid ja puhtaid köögitarbeid näha taluköökiides. Mulle meenuvad Viru rannarahva puhtad ja küüritud söögi-lauad. Neilt laupäeva õhtul süües on suurem nauding kui kõige toredamalt kaetud peolaualt. Maanoored, praegu on kodukorraldusküsimustes üks hüüda-lause: köögid korda! See nurk, mis oma soojuses meid talveõhtutel sagedasti kokku kogub, aga see ruum meie kodu-des on kõige enam hooletusesse jäänud. Aidakem kaasa, et see muutuks puhta-maks ja kaunimaks! Vaadakem abiks mõni agaram noormeeski ehk vanemä-tega kokku leppides saab teha ise mõne köögikapi juurde, kuhu saab asetada vastavaid tarbeasju, nii et meie köögi-mööbliks ei ole ka mitte ainult laud, paar puupinki või puupakku, vaid kor-ralikult sisustatud ruum.

Peatume veidi ka köögipesu juures. See on paratamatult loomulik, et köögi-rätikud ja tarbelapid eraldatakse käte ja silmarätikuist. Olgugi, et tarvitame kuivatuste, peaks igas köögipesu esinema vähemalt 6—12 nõudepühke rätikut, materjalilt linane või takune. Teised vajalikud pühkimislapid, kätte rätikud leivale, saiale, kurnamiseks marjamahlade valmistamise juures jne. võiks eraldada vastava eri märgiga. Köögipesu lappimise, nõelumise ja pe-semise eest tuleb samuti hoolitseda kui teiseigi pesu eest.

Algavad sügisporised ilmad. Mitte ükski perenaise hool ei ole see, et me pörandad oleksid puhtad, vaid kõigi hool. Sellepärast püüdkem muretseda ukse ette vastavaid matte või reoste. Sellega kergendame kõik elamu korras-hoidu, seda enam aga köögi korras-hoidu, sest puhas köögi pörand annab esimese mulje meie korrast.

Nüüd sügisel on aeg kontrollida puh-
tust ja korda ka sahvrites ja keldrites.
Eriti on see tähtis, kui oleme valmista-
nud hoidiseid suuremal või väiksemal
määral. Sahvrites peame igal kevadel
ja sügisel põhjaliku puhastuse tegema.

Pestagu aknad, hävitatagu seintelt ämb-
likuvõrgud ja tolm, küüritagu riulid
valgeks ja kui võimalik — kaetagu
riulid vahariidega. Ja kõik vana koli —
vanad riided eemaldatagu sahvrist. Lõ-
puks tuulutatagu sahvrit hästi ja küü-
ritagu puhtaks põrand. Ei ole palju,
kui ka keldris võtame ette korraldusi.
Et kõrvaldada hallitusseeni ja baktere,
peaks iga sügiseseks tööks olema keld-
rite lupjamine. Vastasel korral tuleb
säilitatavate toiduainete käärimisi tihe-
mini esile. Lihtsamaks vahendiks, nagu
varem nimetatud, on lupjamine, kus-
juures 1 pange lubjavee kohta 500 gr.
rauavitriooli. Sellega pinseldatakse sei-
nad või tarvitatakse aia käsipritsi. Mui-
dugi on loomulik ka keldrites asuvate
laudade ja riulite korraldamine ja pu-
hastamine. Üldiselt on aga hea, kui
hilissügiseni peame keldriüksed ja ak-
nad võimalikult lahti, et keldrisse pää-
seks õhku, mis takistab bakterite ja
seente tekkimist.

Puhtus ja kord on iga kauni kodu
alus. Ei õigusta rikkus puhtust ega
vaesus mustust, vaid see ripub isiku-
test enestest. Olgu meil üks või kaks
tuba peale köögi või enam, siiski peab
katsuma korda luua ja hoida. Hilis-
sügisel tullakse aitadest ja lakkadest
magamast jälle tuppä tagasi. Elamu
sisustamise seisukohalt väljudes, vaa-
datagu, et igasse tuppä ei asetataks
voodeid, vaid katsutagu nad enam ühte
ruumi koondada või kasutatagu kõvu
polsterraame või vastavaid diivaneid
magamiseks.

Kui suvel on jäänud vooditekid
korraldamata, eriti vatitekkide servad
kui need on mustad, peaks pesema.
Tekiservad asetatakse laua peale, see-
bise vee ja pehme harjaga hõõrutakse

tekiservad ja loputatakse ja kuivata-
takse. Suure veega kogu tekki pesta
pole soovitatav, kuna vatt vildistub.
Voodivaipadele on hea tarvitada ka õhu-
kesest riidest ümbrikke kui tahetakse,
et vaibad kaua vastu peavad ja puhtad
seisaksid. Ümbrik on ühest otsast nõö-
bitav.

Kõigis eluruumides peab pühkima
tolmust laed ja seinad ja pesema ak-
nad. Samuti vajab pehme polster jälle
kord tugevat kloppimist väljas. Koris-
tatagu jälle kord kapipealseid, sooja-
müüri otsi ja ahjupealseid ja leitagu
seal asuvatele asjadele koht, kus nad
ei tolmuks ega meie ilumeelt ei riivaks.
Dekoratiivesemed nõuavad jälle pesu ja
triikimist, ainult siis võivad olla deko-
ratiivsed selle sõna õiges tähenduses.
Vaibad klopitagu põhjalikult tolmust.
Magamisruumides silmitsetagu seinä-
pragusid, voodi süngilaua vahesid jne.,
kuhu sagedasti võib lutikaid tekkida.
Ja nende hävitamiseks tarvitatagu
pritsimiseks „Kadu“, petroleumi ja tar-
pentiini segu jne. ja seda tehtagu vähe-
malt kord nädalas. Järjekindla hoolit-
semisega vabanetakse sellest ebameel-
divast olukorrast. Tööriided ja püha-
päevariided asetatagu kappidesse või
vastavatesse panipaikadesse. Nende
asemele paigutatagu mõni kaunis pilt
või kujutud seinavaip. Eriti viimane
võib sama maaliliselt mõjuda kui mõni
vääruslik kunstiteos. Akendepealsed
tulevad korraldada, kuna väljas ja rõ-
dul asuvad lilled peab ruumidesse too-
ma. Kuid ärgem kuhjakem aknaid liig-
selt lilledega! Ja sügisel kanname elu-
ruumidesse rohkesti sügislilli kontrast-
värvides asetame tugevaõielisi astreid
ja jorjeneid savipottidesse ja vaasidesse.
Toome hilissügisel kuld kollaseid lehti ja
pihlaka oksid tubadesse. Loomes avarust,
valgust ja puhtust kõigisse ruumidesse
teadmise, et meie kodu kajastab meie
isikut, meie elu ja meie loomingut.

Lydia Kaisla.

Kaks peamomenti inimese elus: armastus ja surm, on traagika iga-
ühe elusse tooja. Kõik hirm põhjeneb lõppude lõpuks surmahirmul ja
kõik headus-heameel hinges põhjeneb armastuse tundel. Surmavalu
ja hirmu vääraja — on armastus. Ta on füsioloogilistest nähtustest
ainuke, mis teadva inimese teeb tundmatuks surmahirmu, surma vastu.
Ta on tõsine surma vääraja.

Dr. J. LUIGA.

Sügisene tootlustamine talus.

Sügisel on toitainetevalik suur ning selle tõttu tervislik ja otstarbekohakas toitlustamine hõlpsam kui teistel aasta-aegadel. Samuti on sügiskuil toitlustamine odavam ning toidained tavalisest kõrgeväärtuslikumad. Raskusi valmistab ehk pisut ajaküsimus, kuna peretütred-perenaised on tihti seotud välistöödega ja isegi karjaste perel on oma igapäevaste tööde kõrval rida muid ülesandeid. Hea tahtmise ja otstarbeka aja kasutamise juures leitakse siingi lahendusi. Kus talus noori, kel tavalised talutööd ülejõukäivad — kasutagu oma vaba aeg metsasaaduste kogumisele. Suuremad peretütred-pojad leidku selleks aega vihmastel päevadel, kus välistööd peab paratamatult katkestama. Praegusel vihmaajajärgul leidub rohkesti seeni, millede korjamiseks on viimane aeg, kuna öökülmad võivad peatselt rikkuda kogu saagi. Seened on aga sügis- ja talvekuil suupäraseks vahelduseks küll kastete, suppide, vormitoidude ja pirukate näol. Ka leidub kohati veel pohli, mis kogu perele meelepäraseks toidulisandiks, kusjuures nende tarvitamine lihtne ning säilitamine hõlbus ja odav. Samuti varustatagu oma toidukambrit talveks jõhvikatega, sest hea maitse, kerge tarvitamisviisi ja säiluvuse poolest on nad asendamatud. Nimetatud metsasaadustega rikastame oma lauda mitte ainult maitsevate, vaid ka odavate ja tervislike toidulisanditega.

Nii valimegi sügiskuil oma igapäevasesse toidusedelisse võimalikult palju toitaineid, millede toiteväärtus on kõrgeim sügisel, mis oleks kättesaadavamad ja hinnalt odavamad. Seega omaksid toitlustamisel erilise tähtsuse mitmesugused aiaviljad, puuviljad ja metsasaadused, lisaks neile liha, kala, piim ja teraviljasaadused. Tahaplaanile jääks muna, osalt ka piim. Samuti võiks sügisel piirata kartulite tarvitamist aiaviljade arvel, milliseid peaks igapäev olema vähemalt kahte liiki laual.

Igapäevase toitlustamise korraldamisel valime eineks kergemad ja kiiresti valmistatavad toidud, nagu: eelmise lõuna jäägid soendatult, piimasupid aiaviljadega ehk jahu ja tan-

gudega, aiavilja (kaali ja porgandi) pudrud ja lisanditena soola- või suitsuliha ja kala, kurgid, tomatid piim, või. Suurema soojatarvega tuleb arvesse ka viljakohvi tarvitamine.

Lõunavalmistamisel püüame arvestada ajakokkuhoiuga, seepärast piirdume tihti vaid ühe toiduga, kusjuures „magustoiduks“ jääks vaid toores puuvili, mida käesoleval sügisel kõikjal ohtrasti saadaval. Nii sobivad sügiskuil hästi n. n. ühepoti ja vormitoidud kas lamba või sealiha, rohke aedvilja ja kartulitega, mille juurde peaksime tublisti tarvitama salateid, nagu kurke, tomateid, riivporgandeid, lehtsalatit — pohli ja kõrvitsat. Ka aedvilja supid liha ehk mingi rasvaineaga on lõunaks kohased, kusjuures supiliha võib süüa eraldi salatitega. Eriti maitsvaid suppe saame sügisel värskest linnu- ja lambaliha, milliseid lihaliike sel ajal pea kõikjal saadaval. Ka seened, vere- ja sisekondade toidud tulevad sügiskuil arvesse, võimaldades peale maitsva vahelduse eriti tervislikku ja odavat toitu. Veretoidude juurde sobib hästi pohlasalat.

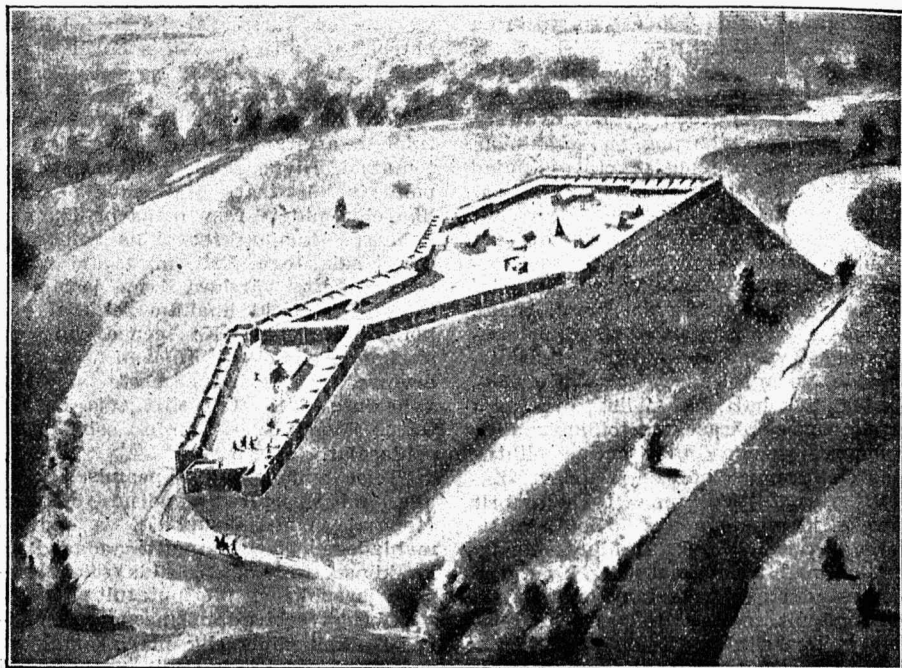
Teise toiduna tuleks peamiselt kõne alla mitmesugused pudrud õuntega (tangud, manna, kruubid) ja marjamahladega. Kergesti kättesaadavad on ka küpsetatud õunad, mida sööme ka neeli ja suhkruga üleriputatult piimaga.

Õhtuks sobivad mitmesugused pudrud — kas piima ehk marjakastmega, supid, ja aedvilja-kartuli vormitoidud tomati või hapukurgiga. Ütle mata maitsvad on mitmesugused pirukad ja verileib piimaga ehk õunakoorte- ja marjateega. Sügisõhtusööke täiendavad meeldivalt küpsetatud juurviljad — neist eeskätt kaalikad. Eelnimetatute juurde mõjub hästi veidi liha või kala.

Jääks soovida veel, et peretütarmaanoor hoolitseks söögilaual ka korra ja ilu eest. Korrapäraselt asetatud toidud ja puhtad lauanõud kõnelevad peretütre arenenud maitsest, perenaiselikest kalduvustist ja töökusest mitte ainult lauakatmisel, vaid ka igapäevastes talutöödes. Mõni sügisliil kibuvitsamarjakobar või kollane-punane oks laual — loob lauasolejaile ka raskel tööpäeval pühapäeva meeleolu.

Muinaslinnad kõnelevad.

Kuidagi üksikuna ja mahajäetuna seisavad nad algava sügise nukruses. Asetsedes Lõuna-Eesti järsunõlvalistel kuppelmägedel, kannavad nad sajandite, võib olla ka aastatuhandete pikkuselt linnamäe nimetust. Eraldatud mäeseljandikust kunagiste sügavate, kahest küljest seljandiku selgroogu lõikavate kraavidega, mis sajandite jooksul muutunud umbevajunud orgudeks — on need Kalevipoja sängid

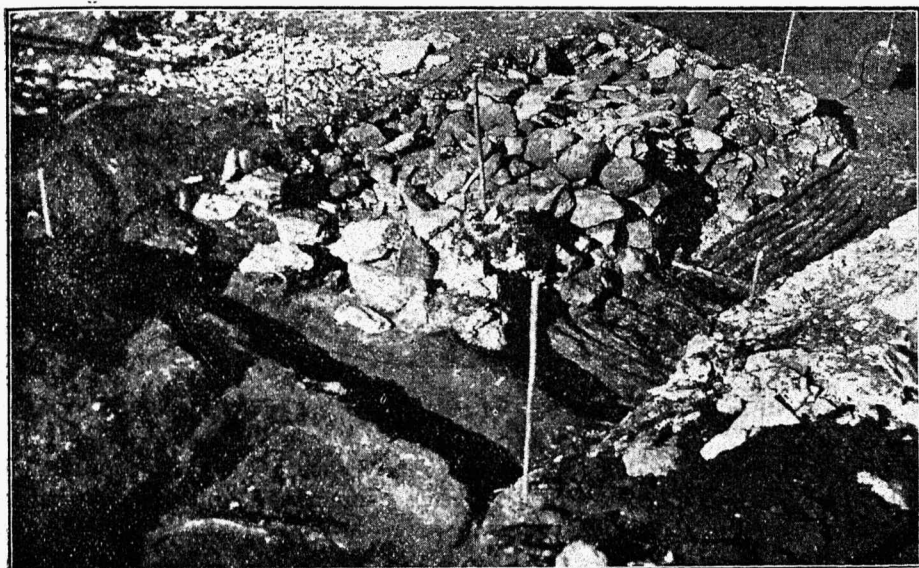

Iru linnus, nagu ta oli 1000 aasta eest. (O. Kangilaski rekonstruktsiooni kavandi järgi).

tänapäevani kohaks, kuhu puhketundidel leiab meelsasti teed nii vana kui noore jalg. — Või kerkides ähvardava iseteadvusega ümbritsevast soisest madalikust —, on nende põlvest põlve ja suust suhu kantud maalinna de nimetus olnud alati mõisteks, mis alateadlikult tuletanud meeles kunagist suurt minevikku.

Isiklikult olen tunnud kõige sügavat pieteeditunnet Muinas-Eesti maalinnade ees, sest nende rajamine madalikule või sohu on nõudnud mitmekümne kordselt rohkem tööd kui linnamägede püstitamine Lõuna-Eesti mäekinkudel või Kalevipoja sängide rajamine Kesk- ja Kagu-Eesti seljandikel. Otse vägevast esinduslikud on need maalinnad Saaremaal. Rajatud madalikule, kerkivad näiteks Põide, Valjala ja Muhu linnuste sakilised kühmud veel tänapäevalgi võimsa

ähvardusena ümbritseva soostunud madaliku keskelt. Ja ometi on need 2—4 meetri kõrgused, kahekordsed, vahelt kividega täidetud palktarad, mis alles XIII sajandil pidid kindlustama meie esivanemate julgeolekut — ammuagi maakamarasse vajunud ja endisel linnuse õuel, kus toimus Muinas-Eesti noorsoo sõjaline väljaõpe, jalutavad nüüd rahulikult lehmad. Ainult maalinna, linnamäe ja Kalevipoja sängi nimed, mis tähistavad kunagiste kindlustatud asulate asukohti — on jäänud meie põlvele püänduseks. Ja need loendamatud nooleotsad, savinõude tükid, mõõga käepidemed ja murdunud terad, ehteasjad ja igapäevase elu tarberiistad kõnelevad meile selget keelt muinas-eestlaste kõrgest kultuuritasemest.

Vaade Kuusalu linnuse läbikaevatud vallile: näha pealmine kivi ja alumine puuehitus; esiplaanil palgijäänuseid valli välisserva alt.

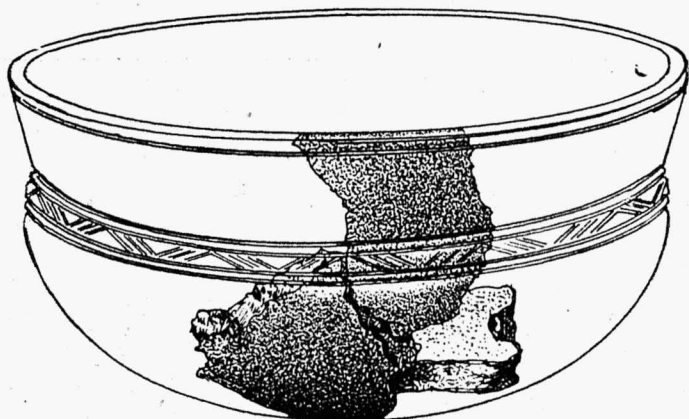
Vaadeldes neid tümaste sohu rajatud maalinnade piirjooni, tuleb tahtmatult imestada selle mõõtmatu energiahulga ja sitkuse üle, mis esivanemate poolt näidatud nende kindlustuste ehitamisel. Soo oli tol ajal täiesti läbipääsmatu, sellepärast tuli kogu maalinna püstitamiseks tarvisminev materjal kohale vedada talvel. Ja selle hulk pidi kindlasti tõusma tuhandetesse koormatesse.

Linnuse ehitustöö algas kevadel. Tänu Harri Moora ja teiste uurimustele sa tead, et eelkõige laoti sohu hagude kiht. Ja hagudele järgnesid ristamisi asetatud palgid, mis pidid linnuse valli kindlustama vajumise eest. Alles siis tulid loendamatud kivi- ja kruusakoormad ja soise madaliku keskele kerkis võimas järsunõlvaline mäekülm, mis taraga ja mõnikord ka kahekordse valliga kaitstult (Rosma linnamägi) pidi pakkuma tõhusat kaitset vaenlaste rünnakute vastu. Ja kaitse.

mida tagas nii linnuse vall kui ka Muinas-Eesti sõduri ennastsalgav vahvus, pidi olema tõesti vankumatu, sest ajalugu kõneleb, et ainult üksikjuhtumel on sissetungijail õnnestunud linnuste vallutamine rünnakutega, kuna enamikult on linnused sunnitud alistuma pikema-aegse piiramise tagajärjel puhkenud taudide või nälja mõjul.

*

Tänapäeval on linnused tõstetud uuesti aukohale. Nad pole enam lihtsad mulla- ja kivihunnikud, mida kunagised „paganad“ kasutasid ristiusu levitajate vastaseks võitluseks, vaid nad on selle maa päris-

Muinas-Eesti savinõu Iru asulast. (Rekonstrueeritud säilinud tükide järgi).

isandate üldiseks mälestuspaigaks, mis kaasaegsetele inimpõlvedele tuletavad ikka ja alati meelde, et nende esivanemad on põline kultuur-rahvas, kes olid selle maa peremeesteks juba enam kui kolmetuhanda aasta eest.

Eriti peaks linnused kujunema pühitsetud mälestuspaigaks kaasaegsetele noortele. Mitte linnustele püstitatud kaart-tahvliid, lipuvardad ega viimasel ajal moodi läinud kärarohked rahvapeod pole need, mis seovad kaasaegset noorsugu Muinas-Eesti linnustega, vaid mineviku mälestused on selleks nähtamatuks sidemeks. Noorsoo kohustus on olla teadlik, et esimesed kindlustatud asulad rajati muinas-eestlaste poolt juba Kristuse sündimise-eelsel aastatuhandel. Juba sel ajal oli eesti rahvas põlluharija ja suutis kaitsta oma maad võõraste sissetungijate vastu. Et see tõesti nii oli, seda tõendab Saaremaal Laimjala vallas Asva külas avastatud linnuse algtüüp, mille vanadus on prof. Moora uurimuste järgi u. 2500 aastat. Ja prof. Moora juhib tähelepanu asjaolule, et linnuse asukohta tähistab „Linnamäe põld“, milline nimetus on nähtavasti kandunud traditsioonina põlvest põlve enam kui 2500 aasta jooksul.

Kaasaegne noorsugu peab olema teadlik selles ajaloolises tões, et eesti rahvas on asunud praegusel kohal enam kui 3000 aastat ja neli

viidendikku sellest ajast on ta olnud selle maa pärisperemees, kuna see paljukorrutatud seitsmesaja-aastane orjapõlv moodustab vaid ühe viiendiku sellest aastatuhandete pikkusest iseseisvast minevikust.

Pole mitte paljas juhus, et samal ajal kui meie lõunanaabril on vaid üksikud linnused ja Soomes piirdub linnuste arv 80-mnega, on Eestis üle 100 kindlaks tehtud linnuse ja kahtlusaluseid on umbes 50 ümber. Võttes arvesse tõsiasja, et Muinas-Eesti linnused polnud mitte ainult kaitsekorralduste keskuseks, vaid ühtlasi ka maa valitsemise keskusteks ja tööstus-kaubandusliku tegevuse koonduskohtadeks, muutub meile arusaadavaks, et see tihe kindlustatud asulate võrk oligi selleks murdmatuks müüriks, mille vastu purunesid Skandinaavia viikingite rünnakud nelja sajandi jooksul (800—1200. a.).

Tundub otse muinasjutuliselt ebatõelisena see sajandite kaugusest selgunud ajalooline tõde, et muinas-eestlased olid üks neid väheseid rahvusi, kes suutsid tagasi tõrjuda kõik sõjakate Skandinaavia viikingite vallutuskatsed. 8. sajandi lõpust kuni 12. sajandini rünnati skandinaavlaste poolt jätmatu visadusega eesti rannikut, aga kõik need rünnakud purunesid otsekui lainetava mere tormitants vastu kõikumatud kaljuseina. Ometi leidis sel ajal vähe neid rahvusi, kes suutsid pidada vastu skandinaavlaste relvade võimsusele ja vallutusihale. Nad vallutasid Inglismaa ja Islandi saare. Nad panid aluse Vene riigile ja vallutasid Põhja-Prantsusmaa. 12-ndal sajandil vallutati nende poolt ka Soome, kuid Muinas-Eestit ei suutnud nad vallutada nelja sajandi jooksul, vaatamata korduvatele katsetele. See kõneleb enam kui selget keelt meie esivanemate särgarluusest ja vabaduse armastusest.

Ent muinas-linnused kõnelevad kaasaegsetele ka meie esivanemate majanduslikust jõukusest ja põlluharimise kõrgest tasemest. Arheoloogilised kaevamised ja ajaloolised uurimused on selgitanud, et põllundus kerkib valitseva majandusharuna eestlaste juures esile juba Rooma keisririigi ajal. Sakslaste tulles olid kõik meie paremad maad ülesharitud ja ajaloolaste arvamise järgi leidis XIII. sajandil meie maal kuni 25.000 talundit. Eesti selleaegse põlluharimise kõrgest tasemest kõneleb korduvalt Läti-Hindreku kroonika. Selle saksastunud Läti-munga tähelepanu köidavad eriti Virumaa jõukad külad, hästi haritud, viljakandvad põllud ja head hobused. Ent ta avaldab korduvalt oma imestust ka Järvamaa Kareda küla jõukuse üle, millise küla asemele rajati sissetungijate sakslaste poolt Kareda, Koigi ja Huuksi mõisad. Muinas-Eesti majanduslikule jõukusele ja kõrgele põlluharimise tasemele oli sissetungijail vastu seada ainult oma parem relvastus. Aga põllupidamise alal tuli neil endistelt maa pärisperemeestelt palju õppida ka järgnevail sajandeil.

*

Need ajaloolised tõed aga kohustavad. Pojad peavad kasvama isade vääriliseks. Kõhklejad peavad muutuma meesteks ja mehed sangariteks, kui aeg nõuab tegusid. Ja tegusid vajab praegune umbne ajajärk rohkem kui kunagi varemalt.

J. Viidang.

Maanoorte mõttevahetuse nurk.

Isamaa, kodu, tugev üksikisik.

Nooruse päralt on tulevik. Nii lausub igivana toesõna.

Noored, kas pole selles sõnas kutsut, hiiüüdu? Kas pole selles kohustus! Kohustus meie enda, isamaa ja kodu-koha vastu.

Meie kõik oleme näinud seltskonnast, elust väljatõugatud inimesi — joomareid, kurjategijaid. Oleme näinud inimesi, kes oma südame on asendanud millegi muuga — raha, kuulsus või tühjus. Inimene, kes vaid selleks elab, et ta ei saa teisiti, kui peab elama. Ometi olid nad kord noored, täis tuld, elutahet. Kas peame meiegi muutuma sääraseks!

Elame omas riigis vaba rahvana. Kas teame aga kui suurte ohvritega on see saavutatud? Suudame seda hinnata?

Meil on vaba kodu, päikeseküllane talutare. Kui palju on me isad selleks vaeva näinud, higi ja vereojasid voolanud. Suudame olla nende järglased? Suudame jätkata tõusuteed nende poolt alatud teekonda?

Mu meele tuleb mees ja naine, kes esimestena asusid ürglaande, mis laiutas meie maa kohal. Kuidas nad alustasid võitlust loodusega, visa võitlust, — et kas tulla võitjaks või surra nälga. Nad võitsid...

Edasi näeme mõisa teorahvast, kes hommikust õhtuni ja õhtust hommikuni tööd rühmasid, et lunastada härralt põliseks oma maalappi, saada omale vaba kodu — „oma tuba, oma luba.”

Siis Vabadussõda. Suur lõpu heitlus, kus lunastati vabadus ja iseolemise poolteist-sada korda arvuliselt suuremast rahvast.

Loendamatud on nende kangelaste higi- ja vereojad. Kirjeldamatud need raskused, võitlused, millega said toime need suured sangarid. Neil oli vaid üks siht — isamaa, vaba kodukoht ja selles vaimselt vaba isiksus, mina.

Ja meie oleme nende järglased. Me päralt on tulevik. Me teha on tulevik.

Kas peame jääma mõnutsema vanemate pärandusel? Ei! Ja veel kord „ei”! Kõik kutsub, otse kohustab tegutsema.

Taarariik on küll jalule tõusnud, kuid veel leidub rahva liikmeid, kes salgavad oma isamaad, veel leidub kohti palju, kus on armetus seisukorras meie kodud ja koduümbrused.

Meie suudame ja loome väärtusi. Käevartes peituvad määratud jõud, mis viisid edasi meie vanemaid, viivad edasi ka meidki. Edasi tormame ka meie, noored, esivanemate, töökangelaste eeskujul. Siis. püsib vankumatult meie isamaa.

Ei saa olla tugevat rahvast, kelle üksikud kodud ja rahvaliikmed on nõrgad. Ainult see ahel püsib, mille iga lüli on tugev.

Isamaa, kodukoht ja tugev üksikisik — see oli, on ja jääb me töö ja lipu sihiks.

Valter Oinas.

Maanoorterõngide tööülesandeid.

Juhtnõore kõnevõistluste pidamiseks maanoorterõngides.

I. Kõnede ettevalmistamine.

Harjutuskõnede ettevalmistamisel maanoorterõngides tuleb silmas pidada, et ringiliikmetel kõne materjal oleks jaotatud nelja ossa:

1) Sissejuhatav ehk tutvustav osa, mille peäülesandeks on kuulajate tähelepanu võitmine. Siinjuures on tähtis, et kuulajad saaksid ühendust ettekantava teemi ja esitatavate tõendustega.

2) Järgmine osa on kuulajate huvi kindlustamine. Siin on soovitatav tuua kujukaid näiteid, et selgeks teha kuulajatele teemis esitatud küsimuste tähtsust ja veenda kuulajaid lahendamise võimalustes. Üksikuid juhuseid elus ja üldse näiteid loetud materjalist on soovitatav ette tuua, mis annavad ettekandele värvingu ning aitavad kaasa kuulajate huvi äratamiseks ja selle kindlustamiseks.

3) Kolmas osa on kuulajatele mõju avaldamine, et nad veel sooviks selles asjas täiendavalt teada saada, või sooviks tegelikult midagi läbi viia.

4) Neljas ja viimane osa on kokkuvõtte ettepanekuteks, mida võiksid kuulajad läbi viia kas üksikult või ühiselt. Siin kõneleja annab näpunäiteid, mida võiks ette võtta igal üksikul juhtumil. Kui on juba saavutatud kuulajate tähelepanu ja huvi ettekantavates küsimustes ning on tekkinud siinjuures soov midagi läbi viia, siis on kuulajad küpsed tegutsemiseks. Nüüd on neil huvi teada saada, kuidas parandada tekkinud halba seisukorda, kuidas üldse saavutada edu praegustes oludes, kuidas täiendada oma teadmisi ja oskusi, kuidas hoiduda lahkkelidest, tülidest ja teised sääraseid küsimused.

Kõneleja teeb hästi kui ta koostab oma kõne nende nelja punkti piirides. Kava peab olema väga selgepiiriline ja loogiline. Kui kõnelejal on tõsine huvi oma ettekande vastu ning selle igakülgsest läbi töötab, siis tal kindlasti ei ole raske sõnu leida oma mõtete väljendamiseks kuulajatele arusaadavas ja uskomapanevas kõnes. On palju loomulikum ja mõjuvam, kui kõneleja kannab ette oma mõtteid, ega korda mitte sõnu ja ütelsi, mis laenatud suurteist kõnemeestelt. Kõne kava koostamist peab väga tõsiselt võtma ning selleks kulub umbes pool kõne ettevalmistamise ajast.

Üldine viga kõnede ettekannete juures on pikad laused. Kõneleja seisukohast niisugused pikad laused on raskuseks just selle tõttu, et neid ei saa küllalt mõjukalt ette kanda ja kuulajad ei saa neid korralikult jälgida. Kes tahab saavutada edu kõnepidamises, peab tingimata tarvitama lühikesi lauseid.

Selgitavate näidete tarvitamisel tuleb alati kontrollida, et toodud tõendus ja andmed oleksid õiged ja arusaadavad. Tuleb hoolega kontrollida, et iga seisukoht oleks kindel ja õigustatud nii majanduslikult kui ka tehniliselt. Näiteid tuleb tuua võimaluse piires tegelikust elust kas oma ümbruskonnast või kaugemalt.

Ettekandmine, tasakaal, kergus ja jõurikkus esinemises on üldse raske saavutada ilma sagedase harjutamiseta. Kui kõneleja koondab kõik tähelepanu hääle tugevusele, siis kaob tarvilik loomulik hääle tõus ja langus kõnes.

Ettekande osas edukuse saavutamiseks on vajalik maanoorteringi liikmetel järjekindlalt end kõneoskuses arendada.

Ettekannet tuleb ringiliikmetele ette kanda õpiringi üld- kui ka referaat- ja vaieluskoosolekutel julgelt ja kindlalt.

Teiste poolt tuleb hoolega jälgida, et kõnelejal oleks head väljendused, korralik keel, paras hääle tõus ja langus, selge hääldamine, mõjuv miimika ning kerge seisak ja esinevatele puudustele tuleb hiljem tähelepanu juhtida. Kui ringiliige seisab sirgelt, ölad tahapoole, pea püsti ning ei kõnele mitte oma ette, siis tal kindlasti ei ole raskesti kõnelemisel ka suures ruumis ja suurele kuulajaskonnale, nii et kõik võivad teda kuulda.

Praktiiliste harjutustega ringiliikmed harjutavad kõnelema säärasel viisil, mis on ka kõige mõjuvam tasakaalu, kerguse ja loomulikkuse saavutamiseks esinemisel.

II. Kõnevõistluste korraldamine ja auhindamine.

Huvi äratamiseks kõnekunsti arendamiseks tuleb korraldada kõnevõistlusi. Kõnevõistlusi võib korraldada kas ringiliikmete peres või ringidevahelisi. Parematele kõnelejatele määratagu auhinnad.

Kõnevõistluse korraldamiseks valitagu alul üks ettevalmistatud, hiljem vilumuse omandamisel aga kaks teemi, millest üks on ringi liikme valitud oma parema arusaamise ja tundmise järgi, mida ta ettekannab kui kodusvalmistatud kõnet, kuna teine teem aga määratakse kõnevõistlust korraldava

komisjoni poolt ja antakse kõnelejale teada vähe enne kõnevõistluse algust ja on kõikidele võistlusest osavõtjatele ühine.

Kõnevõistlusi võib korraldada ka ainult ühe teemiga kas kodus ettevalmistatud või ettevalmistamata kõnedega.

Kõnevõistluse alguses asuvad võistlejad kuhugi kõrvalruumi, kust nad ilmuvad kõnevõistluse ruumi alles ülesastumise silmapilgul. Eriti on see vajalik niisugusel korral, kui kõikidel võistlejatel on üks ja sama teem, et ei oleks võimalus võistlejal enne võistlust kuulda kaasvõistleja kõnet ja mõtteid.

Kõnevõistluse hindamiseks moodustatakse kõnevõistlust korraldava organisatsiooni poolt vähemalt kolmeliikmeline hindamiskomisjon, kes jälgib kogu aeg igakülselt kõnevõistlusest osavõtjaid ja auhindab nende kõned.

Hindamiskomisjon toimetab hindamist järgmistele põhimõtete järgi:

1) Sisuline külg — kõrgem punktide arv — 5. Siin hinnatakse kõneaine tähtsust ja kohasust, vastavust määratud teemale, esitatud materjale ja faktide hulka, materjali sobivust, võtteid ja põhjendusi eesmärgi tõstmiseks.

2) Ülesehitus — kõrgem punktide arv — 5. Siin hinnatakse kõne sisu korrastust, plaanikindlust, mõtete

ühtlust, loogilist arenemist, järelduste ja otsuste tegemist eesmärgi saavutamiseks ja nende põhjendusi.

3) Stiililine külg — kõrgem punktide arv — 5. Siin hinnatakse kõneleja lauseehitust, mõtete täpsust, selgust, piltlikkust ja keelt.

4) Ettekandmine — kõrgem punktide arv — 5. Siin hinnatakse kõneleja häält, selle kõla ja jõudu, esinemist, keha seisut ja tasakaalu, vaheaegade pidamist, tähelepanu kuulajate vastu, väljendusviisi jõurikkust, otsekohesust ja soravust.

5) Kogumulje — kõrgem punktide arv — 5. Siin hinnatakse kõne üldist mõju, elavust, veenvust, huvitavust, arusaadavust kuulajatele ja kui võrd kõne taotles oma eesmärgi ja hoidis pinevil kuulajate tähelepanu. — Kokku 25 punkti.

Auhindamisel võib määrata auhindu järgmiselt:

Antud punkte	25—21	I	auhind.
	20—16	II	„
	15—10	III	„

Auhindamise õiglasemaks toimetamiseks tuleb hindamisel teha iga kõneleja iga üksiku kõne osa kohta üles-tähendusid.

Kõnevõistlusest osavõtjate kohta tuleb koostada protokoll allpool toodud kava kohaselt.

Maanoorte kõnevõistlusest osavõtjate auhindamine.

Järjekord	Osavõtja nimi organisat. aadress	Oma valitud teem					Komisjoni poolt antud teem					Kõnede keskmine punktide arv	Auhind	Autasu	
		Sisu	Ülesehitus	Stiil	Ettekandmine	Kogumulje	Kokku punkte	Sisu	Ülesehitus	Stiil	Ettekandmine				Kogumulje

„.....” 193.....

Auhindamise komisjon:

Joomakombed, mis sügavasse inimese loomusse kasvanud, ei tagane nii hõlpsasti kui ehk mõni sooviks. Ometi liigub alkoholist vabanemine edasi ja õnnelikum põlv on rahvaid ootamas. Kas ka meie rahvast? See on meie eneste teha.

Prof. dr. J. Köpp.

Läätspuu seemne kogume septembris.

Kuna läätspuu on meil koduümbruse kaunistamiseks elavtaradega esimene tähtsusega põõsaspuid, siis asume selle seemnete kogumisele, et järgmisel kevadel omale vajalikku elavtara istutusmaterjaliks saaksime seemneid peenrale külvata. Arvestades läätspuu kiiret kasvu, otstarbekohasust elavaiaiks ja seemnekogumise küllaldaselt avaraid võimalusi endiste mõisa parkide lähedusest ja isegi metsadest, siis tuleks nende korjamisele vaba aega pühendada. Läätspuu seeme valmib septembris ja septembris on ka seemnete kogumise aeg, mil seemneid ümbritsevad kaunid mustjas-pruunikat värvi ja kuiva käes avanevad. Seemned tuleb koguda kottidesse ja hiljem

õhu käes kuivatada. Hoolitseda, et kogutud seemned ei läheks hallitama.

Läätspuu seemneid ostab ka Eesti Metsaihingute Liit Tallinnas, Lai tn. nr. 41 ja maksab 3 kr. kg-st, kusjuures väiksem saadetis võib olla isegi 100 gr.

Septembris valmib ka tuhkpuu seeme ja kui leidub ümbruses võimalusi, siis tuleb ka selle seemne kogumisele asuda, kuna tuhkpuu seemnest maksetakse 10 kr. kg-st.

Kasutame seemnekogumise võimalust, et kogutud seemnetest kasvavate põõsastega kaunistada oma kodu ümbrust ja kui võimalused kogumiseks avaramad, siis saadame ka need EMÜ Liidule müügil.

Maanoorteringide tegevusest.

Maanoorte suvipäevad Jänedal.

Ülemaalsed maanoorte suvipäevad Jänedal, mis peeti 7. ja 8. augustil, s. a. olid kokkumeelitanud rohkearvulise noorte pere.

Suvipäevade sisukamaks osaks kujunesid laupäeval 7. augustil korraldatud noorte võistlused lüpsis, kõnes ja heintaimede määramises. Et lüpsis- ja kõnevõistlusest võis igast maakonnast osa võtta vaid üks esitaja, kes tulnud esikohale maakondlikel võistlustel, siis kujunes võistluste tase võrdlemisi esmaklassiliseks.

Esimesena peeti kõnevõistlus, millest võtsid osa 7 võistlejat. Kõneajaks oli ette nähtud maksimaalselt 10 minutit. Võistlustel tuli esikohale ja saavutas maanoorte kõnemeistri tiitli Helder Kruus Tartumaalt, Kärevere maanoorteringist. Maanoorte kõnemeister on 20 aastat vana. On varemalt tulnud esikohale põllutöökoolide vahelisel kõnevõistlusel. Seekordsel võistlustel oli ta kõneteemaks „Mõtteid põllumehe kutseharidusest“.

Kõnevõistlusel saavutas I auhinna ka Kullamaa põllumeeste seltsi maa-

tulundusklubi liige Johannes Tomberg, 23 aastat vana, kes kõneles ainel: „Maanoorte liikumise rahvuslikke eesmärke“.

II auhinna osaliseks said Rudolf Kork — Virumaalt ja Arnold Ormus — Harjumaalt.

III auhinna said kolm võistlejat: R. Tänaak — Saaremaalt, V. Oinas — Võrumaalt ja Helga Veemes, kelledest viimane oli vaid 15-aastane, olles noorimaid kõnevõistluste osavõtjate hulgas.

Lüpsivõistlusest osavõtu eeltingimuseks oli, et maakonda esitav võistleja pidi omama I klassi lüpsimärgi. Säärase nõudliku valiku tõttu kujunes lüpsivõistluste tase võrdlemisi kõrgeks. Nii täitsid kaheksast osavõtjast kuus lüpsimeistri märgi saamiseks ettenähtud nõuded.

Eesti maanoorte lüpsimeistri tiitli, I auhinna ja vastava meistri märgi omandas Samuel Rammus — Saaremaalt, Mustjala maanoorteringist. Peale R. tulid I auhinna ja omandasid lüpsimeistri märgi veel 4 võistlejat: Lidia

Pajupuu — Järvamaalt, Linda Laidmaa — Harjumaalt, Helmi Piiraja — Läänemaalt ja Endel Reinhold — Tartumaalt. I auhinna ja II klassi lüpsimärgi sai Valter Tirul — Võrumaalt ja II auhinna: Linda Raidmaa — Virumaalt ja Veera Murro — Pärnumaalt.

Heintaimede määramise võistluste võitjaks tuli Marie Tähnas — Tartumaalt, kes omandas ka maanoorte meistritiitli sel alal. Peale eelmainitu said I auhinna osaliseks veel järgmised kolm võistlejat: Muusa Valge — Tartumaalt, Johannes Tart — Tartumaalt ja Paul Kiidla — Virumaalt. II auhinna said: Villem Leichter Tartumaalt, Hermann Väärtnõu — Saaremaalt ja Georg Järv — Virumaalt kuna Richard Sirelpuu — Virumaalt, sai ergutusauhinna osaliseks.

Maanoortevahelised võistlused tõendasid, et ringidesse koondunud noorte peres valitseb edasitõttav töömeelolu. — Kahju vaid, et kõik võistlused olid koondatud laupäevale, mille tõttu pühapäeval, 8. augustil maanoorte peret külastavatel riigijuhtidel ei õnnestunud tutvuneda maanoorte töövõimetega, vaid selle asemel tuli peamiselt piirduda linnas võimlemisinstituudi „plastilisakrobaatiliste“ ettekannete vaatlemisega.

Pühapäeval, 8. augustil oli suvipäevade kandvamaks osaks Riigivanema kõne, kes kõneles neist ülesannetest, mis tuleks noortel silmaspidada nii oma isikliku elu kui rahva ja riigi saatuse kindlustamiseks. „Armastage oma riiki, kaitske teda ja olge ise tublid kodanikud, kes on valmis — kui tarvis — kodumaa eest välja astuma ja ohverdama kõik, mis elus väärt ja kallis,“ lõpetas Riigivanem oma jõulise kõne.

Maanoorte väljapanekud Tallinna näitusel.

Tallinna tänavusel põllumajanduslikul näitusel esinesid esmakordselt maanoorteringid oma töödega. Esinejateks olid Tartumaalt Kodavere-Alatskivi maanoorte ühendus kuue maanoorte-

ringiga ja Järvamaalt Kuru-Jootma maanoortering.

Noortel oli väljapanud aia-, põlusaadused, mida nad kasvasid kodutalus võistluspõhimõttel töö ettevõtetes ja tütarlastel hoidised ning maitsekaid käsitöid.

Auhindamiskomisjon hindas Kodavere-Alatskivi Maanoorte ühenduse töid I auhinnaga ja Kuru-Jootme noorte väljapanekuid II auhinnaga.

Maanoorte ringide tegevus Alatskivi-Kodavere tööpiirkonnas on eriti hoogsus, kuna neil noorte perest võrsunud tulihingeline organisatsioon H. Saar ei keeldu kusagil maanoorte töö huvides oma abi pakkumast.

Eksitav viga. „Maanoored“ nr. 8, lk. 114 on sattunud eksitav viga. Artiklis „Eesti iseloomu mineviku pärimused“, teine rida (ülevalt lugedes) on trükitud: „on Tartu ülikooli prantsuse keele lektori jne.“, peab aga olema: „Tallinna prantsuse lütseumi õpetaja Jean Cathala“ jne.